

М. І. Бердник, студентка групи ПЗП-20-5 (*ХНУРЕ, Харків*)

Е. А. Коваленко, канд. філос. наук, доц. (*ХНУРЕ, Харків*) – науковий керівник

ЗНАЧЕННЯ МОВИ У ФОРМУВАННІ ПАТРІОТИЗМУ Й НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

3 серпня 1991 року, коли Україна здобула незалежність, перед нею постало питання будівництва нової держави. Цей процес, як показали двадцять дев'ять минулих років, є дуже складним і пов'язаний з багатьма труднощами. Одним із вагомих чинників, від якого залежить успіх державотворення, є дотепер не вирішене мовне питання, навколо якого відбуваються гострі суперечки й у наш час. Як зазначив відомий український учений і громадський діяч Іван Огієнко: «Мова – це наша національна ознака, у ній – наша культура, ступінь нашої свідомості» [2, с. 76], саме тому вона відіграє дуже важливу роль у формуванні патріотизму й національної свідомості українського народу. Актуальність даної теми є очевидною, оскільки значення державної мови обумовлено складними процесами розбудови незалежної української держави.

Мета роботи – дослідження державної мови як засобу формування національної свідомості українського суспільства.

Одна з найважливіших ознак культури є мова. Завдяки мові людина може передавати різноманітні події, душевні відчуття, переживання та сподівання. Історія української мови бере початок з Давньослов'янської, яка безпосередньо вплинула на її формування ще за часів Київської Русі. Українська мова пройшла багато випробувань, але вистояла, збагатіла та засяяла новими барвами. На сучасному етапі розвитку вона весь час вдосконалюється і має величезний вплив на свідомість народу. Відомий український письменник Панас Мирний казав: «Найбільше й найдорожче добро в кожного народу – це його мова, ота жива схованка людського духу, його багата скарбниця, в яку народ складає і своє давнє життя, і свої сподіванки, розум, досвід, почування» [1, с. 1]. Таким чином мова – це схованка кращих здобутків та досягнень людської культури.

Як відомо, патріотичне виховання і формування свідомості людини починається саме з рідної мови. Патріотизм – це любов та відданість Батьківщині, прагнення своїми діями служити її інтересам. Філософи та політичні діячі визначають патріотизм як суспільний і моральний принцип, який характеризує позитивне ставлення людей до своєї країни та проявляється у певному способі дій і складному комплексі суспільних почуттів, що їх узагальнено можна назвати любов'ю до своєї Батьківщини. Це одне з найглибших почуттів, яке закріплювалося століттями та тисячоліттями розвитку відокремлених етносів. У свою чергу, національна свідомість – це закодований на генетичному рівні спосіб мислення і світосприйняття.

Ця система гранично стійка до зовнішніх впливів, а першоосновою її є мова. Вона виступає важливою складовою національної свідомості.

Можна також говорити про українську мовну самосвідомість, що передбачає: усвідомлення окремішності своєї мови як засобу етнічної самоідентифікації особистості; бачення просторового і часового поля української мови як феномена єдності, цілісності української нації, відбиття (віддзеркалення) мовної самосвідомості в самоназвах українців та в їхній мові, тощо.

На жаль, українська мова в масовій свідомості залишається мовою офіційною, книжною, яку можна чути тільки в радіопередачах, лише іноді читати нею газети, часописи, або мовою сільською, побутовою, яка приречена в містах майже на зникнення. Дослідження українських соціо-лінгвістів переконують у тому, що навіть вихована в українських родинах молодь змушена «зросійщуватися» через панування в незалежній Україні російськомовного інформаційного продукту та негативного впливу російської пропаганди на українську культуру.

Для консолідації українського суспільства важливе значення має становлення державного статусу мови в усіх сферах суспільного життя. Державна мова – це не одна з мов, яку добровільно обирають чи не обирають громадяни тих чи інших країн для свого професійного, громадянського чи приватного життя. Це мова, яка повинна бути пріоритетною в суспільному житті нації. Кожна держава має своє мовне обличчя. Це не якась абстракція, а цілком конкретні речі. На сьогодні в Україні майже не створено ні належної матеріально-технічної бази, ні соціального ґрунту для розширення сфер функціонування української мови як державної. Але ж володіння державною мовою – неодмінна ознака всіх, хто живе в Україні, хто сприймає її як свій дім, хто хоче бачити її серед цивілізованих культурних країн світу. Важливо зрозуміти, що через мову відбувається ідентифікація людини з державою, національною культурою представниками і носіями яких вона є.

Таким чином можна зробити висновок, що мова завжди відіграла і відіграє вирішальну роль у процесі формування патріотизму й національної свідомості всіх народів світу. Однак саме в Україні мова, на жаль, перебуває в занедбаному стані, а без її розбудови неможливе гідне самовираження української нації. І саме це питання необхідно вирішувати прямо зараз, адже в майбутньому може бути вже занадто пізно.

Література

1. Мирний П. «Рідна мова»/ Мультимедійне Видавництво Стрельбицького, 2015.
2. Огієнко І. Історія української літературної мови / упоряд., авт. іст.-біогр. нарису та приміт. М. С. Тимошик. – К.: Наша культура і наука, 2001. – 440 с.
3. Павличко Д. Українська національна ідея: Статті, виступи, інтерв'ю. Документи. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 771 с.